RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1894. Andra Kammaren. N:o 40.

Söndagen den 29 april.

Kl. $^1/_2$ 3 e. m.

§ 1.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *N. Jönsson* i Gammalstorp, hvilken nu yttrade:

Med stöd af 55 § riksdagsordningen och med anledning af den inträffade händelsen, att Riksdagens Andra Kammare i går af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet fått emottaga underrättelse derom, att vi hafva att motse en minskning i den för nästa år beräknade inkomsten af tullen å socker, uppgående till flera millioner kronor, anhåller jag, att för betäckande af den brist i statsbudgeten, som härigenom uppstår, få afgifva en motion, hvari jag tager mig friheten föreslå, att Riksdagen ville besluta, att för detta och nästkommande år lägga en särskild tilläggsafgift å tullen på spanmål.

Härefter aflemnade herr Jönsson en af honom jemte herr *C. J. Jakobson* undertecknad motion om tilläggsafgifter till gällande tullsatser å spanmål.

Denna motion, som erhöll ordningsnummern 171, begärdes på bordet och bordlades till nästa sammanträde.

§ 2.

Vid föredragning härefter af statsutskottets memorial n:o 62, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens nionde hufvudtitel, blefvo de af utskottet i nämnda memorial föreslagna voteringspropositioner af kammaren godkända.

§ 3.

Ang. voteringsproposition för gemensam omröstning.

Föredrogs vidare statsutskottets memorial n:o 63, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om pensioner och gratifikationer till tjenstemän, underbefäl och arbetare vid statens jernvägsbyggnader.

Sedan kamrarne, vid behandlingen af punkten 1 i statsutskottets utlåtande n:o 10 a, i hvilken punkt utskottet under särskilda mom. a)—n) hemstält om beviljande af pensioner från allmänna indrag-

Ang. voteringsproposition för gemensam omröstning. (Forts.)

ningsstaten till olika belopp åt tretton särskilda under nämnda punkt och moment uppräknade, vid statens jernvägsbyggnader anstälde tjenstemän, fattat skiljaktiga beslut, i det att Andra Kammaren bifallit utskottets berörda hemställan, med den ändring, att mom. n) skulle utgå, men deremot Första Kammaren bifallit en af herr Casparsson med flera i ämnet afgifven reservation, deri för en hvar af ifrågavarande tjenstemän föreslagits pensioner till visst högre belopp än utskottet hemstält, så hade utskottet, som ansett frågan om storleken af de under mom. a)—m) angifna tjenstemäns pensioner äfvensom frågan om den under mom. n) angifne tjenstemannens pension böra afgöras medelst gemensamma omröstningar, under *punkten 1 mom. A)* i nu föreliggande memorial hemstält:

att kamrarne måtte medgifva, att samtliga de uti förenämnda mom. a)—n) innefattade frågor finge afgöras genom *en* gemensam omröstning.

Häremot hade reservation anmälts af herr *Jonsson* i Hof, som ansett, att särskild voteringsproposition bort föreslås för hvar och en af berörda frågor, samt till sådana voteringspropositioner afgifvit förslag.

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr Jonsson i Hof: Vid behandlingen af denna fråga inom utskottet hemstälde första utgiftsafdelningen, som hade förberedt dessa punkter, att alla under punkt 1 upptagna pensionsbelopp borde afgöras genom en enda gemensam votering. Men afdelningen framlade derjemte ett annat alternativ, hvari föreslogs, att det skulle voteras särskildt om hvarje post under denna första punkt. Då, så vidt jag kan finna, den åsigt, en och annan riksdagsman kan hafva om ett särskildt pensionsbelopp under denna punkt, skulle kunna blifva helt och hållet undertryckt, derest man slår ihop samtliga pensionsbeloppen och voterar om dem i en klump, och då det måste anses vara af vigt att den olika uppfattning, som rörande de särskilda pensionsbeloppen kan ifrågakomma, får göra sig gällande, hade, enligt mitt förmenande, voteringspropositionen bort vara uppstäld så, att en votering om hvarje pensionsbelopp under denna första punkt finge ega rum. Det är just i sådant syfte jag afgifvit min reservation, och jag har deri upptagit det alternativ, som af afdelningen på förhand blifvit uppsatt. Jag tror näppeligen det kan vara lyckligt eller lämpligt, om Riksdagen af beqvämlighetsskäl eller för att, så att säga, slå fjorton flugor i en smäll, skulle, på sätt utskottet nu föreslagit, så här i klump bestämma en mängd pensioner, hvilka till sin innebörd äro temligen olika. Särskildt synes mig en omständighet vara af icke oväsentlig betydelse med afseende på sättet för frågans afgörande. Första Kammaren har beträffande den för arkitekten Edelsvärd föreslagna pensionen stannat vid 2,000 kronor, under det att Andra Kammaren helt och hållet strukit denna pension. Genom antagande af utskottets förslag till voteringsproposition kommer då det egendomliga att inträffa, att kamrarnes ledamöter skulle tvingas in med sina åsigter mellan så stora skiljaktigheter som en pension på 2,000 kronor och ett rent afslag, ett tvång, som komme att utöfva sin betydelse hela linien igenom på samtliga öfriga pensioner. Om deremot votering komme

att företagas särskildt för hvarje belopp, så finge de olika uppfattningarne utrymme att göra sig gällande, allt efter som man kunde anse det vara skäl att gifva de ifrågavarande tjenstemännen den ena eller den andra pensionen. Och jag tror, att Riksdagen sjelf icke bör draga sig för det besvär, som är förenadt med att votera tretton gånger mer i det ena fallet än i det andra. Det torde också vara af vigt och betydelse för framtiden, att icke slå fast ett sådant prejudikat, som att i klump afgöra den mängd pensioner, hvarom här är fråga, olika till sina summor och med olika motiv för den ena och andra.

Ang. voteringsproposition för gemensam omröstning. (Forts.)

Jag tager mig derföre friheten yrka, att kammaren ville, med afslag på utskottets hemställan i första punkten mom. *A*), i stället bifalla den af mig vid denna punkt afgifna reservation.

Häruti instämde herrar *Gustaf Ericsson* från Stockholm, *Hedin*, *Ekströmer*, *von Friesen*, *Nordin* i Hammerdal, *Anderson* i Hasselbol, *Nilson* från Lidköping och *Aulin*.

Herr vice talmannen Danielson anförde: Jag tror verkligen, att herrarne afgifvit sitt omdöme något för hastigt i denna fråga.

Den siste ärade talaren yttrade, att han hoppades att kammaren icke ville slå fast såsom ett prejudikat för framtiden, att man skulle genom en gemensam votering bestämma en sådan mängd olika pensionsbelopp, hvarom nu är fråga. Men detta har denna kammare såväl som Första Kammaren redan gjort, då de fattat beslut i frågan punktvis, och då skall enligt Riksdagsordningens föreskrift gemensam omröstning ske mellan de olika besluten. Det står ju tydligt i 65 § Riksdagsordningen, »att när, i fråga om statsutgifter eller bevillning, eller angående riksbankens eller riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, inkomster och utgifter, kamrarne fatta stridiga beslut, som ej uppå vederbörligt utskotts förslag varda sammanjemkade, skola begge kamrarne hvar för sig rösta om de olika beslut, hvari hvardera förut stannat.» Jag hemställer då till herrarne, om man verkligen kan säga, att det är att fastslå ett vådligt prejudikat för framtiden att nu godkänna den föreslagna voteringspropositionen. Kamrarne hafva fattat sina beslut klumpvis; och hvad hade då utskottet att göra, annat än att sätta den ena kammarens beslut emot den andras? Hade Andra Kammaren vid ärendets första behandling tydligt uttalat den meningen, att kammaren ville särskildt pröfva herr Edelsvärds pension, så att den blifvit utbruten och gjord till föremål för ett beslut för sig, ja, då vore den förste talarens uppfattning utan tvifvel rigtig. Men så har denna kammare icke gått till väga, utan kammaren har fattat beslut rörande hela punkten, inclusive herr Edelsvärds pension. Det är således icke möjligt att dela sönder detta beslut, utan att på samma gång rifva sönder hvarje del, ty eljest handlar man icke följdrigtigt, och icke heller följer man riksdagsordningens föreskrift i detta hänseende. Jag tror att utskottets förfarande i denna sak varit fullt lagenligt, hvilket också torde framgå deraf, att tjugutre af utskottets ledamöter varit ense om den uppfattning, utskottet uttalat. Vill nu kammaren gå till väga på annat sätt, då bör icke endast denna punkt

Ang. voteringsproposition för gemensam omröstning. (Forts.)

sönderdelas, utan äfven alla de följande, ty den nu föredragna punkten har afgjorts med ett klubbslag, liksom alla de öfriga. Men det synes mig, som om ett dylikt förfaringssätt icke gerna kan komma i fråga, så vida vi nemligen skola följa gällande föreskrifter, ty vi måste då plocka sönder hvarenda punkt och votera om hvarje del för sig.

Då jag hörde så många instämma med den förste talaren i hans yrkande om bifall till den af honom afgifna reservationen, torde det måhända förefalla något djerft af mig att framställa yrkande om bifall till utskottets förslag, men jag kan dock icke underlåta att göra det, då jag är fullt och fast öfvertygad derom, att utskottet i denna fråga handlat fullkomligt följdrigtigt och lagenligt.

Jag yrkar således bifall till utskottets hemställan i den nu föredragna punkten.

Herr *Månsson* instämde häruti.

Herr von Friesen: Det är nog rigtigt, att grundlagen säger, att man i frågor sådana, som den föreliggande, skall votera gemensamt om de olika beslut, i hvilka kamrarna stannat. Men jag hemställer, om man icke äfven enligt reservationen får rösta mellan kamrarnas olika beslut. Första Kammaren har t. ex. bestämt öfverste Roos' pension till 4,800 kronor och Andra Kammaren till 3,000 kronor. Om man bifaller reservationen, får man ju rösta mellan kamrarnes olika beslut beträffande öfverste Roos. Någon föreskrift derom, att den omständigheten, att beslut rörande flera saker fattats i ett klubbslag, skall vara bestämmande för voteringspropositionens uppsättande, finnes icke, såvidt jag vet, utan dervid måste man väl låta de för handen varande förhållandena vara afgörande. Om det af den diskussion, som fördes i kamrarne angående de ifrågavarande pensionerna, hade visat sig, att någon röstat för ett af dessa pensionsbelopp endast och allenast på den grund, att det stode i nödvändigt samband med något af de andra pensionsbeloppen, då skulle äfven jag hafva kunnat vara med om vice talmannens uppfattning. Men så har icke varit förhållandet, så vidt kändt är. Det var endast beqvämlighetsskäl som gjorde, att kammaren beslutade öfver alla pensionsbeloppen på en gång; det skedde så, för att herr talmannen skulle slippa framställa propositionerna på de olika momenten, hvart för sig. Något yrkande angående sättet för propositionernas framställande blef icke gjordt; om herr talmannen velat, hade han kunnat föredraga hvar och en af dessa pensioner för sig.

Jag anser sålunda, att kammaren har fullkomligt lika fria händer nu, beträffande uppdelandet af punkten, som då ärendet första gången företogs till behandling. På denna grund kan jag icke inse annat, än att det är fullkomligt formelt rigtigt att nu bifalla herr O. Jonssons reservation. Och om så är, bör man ock taga denna reservation, ty det sunda förståndet talar afgjordt för reservantens åsigt. Det är nemligen möjligt, att en och samma person önskar att öfverste Roos skulle hafva 3,000 kronor och major Edelsvärd 2,000

kronor i pension, men genom antagande af utskottets förslag får denne person icke tillfälle att votera efter sin öfvertygelse angående dessa två punkter.

Ang. voteringsproposition för gemensam omröstning. (Forts.)

Ehuru jag redan, genom instämmandet med herr Jonsson, tillkännagifvit min ståndpunkt, vill jag jemväl på de af mig nu anförda skäl yrka bifall till reservationen.

Herr Hedin: Herr vice talmannen framhöll den enhällighet, hvarmed statsutskottet afgifvit föreliggande förslag. Ja, det må väl så vara, i betraktande deraf att det endast finnes en enda reservant. Men att denna enhällighet icke varit så absolut i afseende å uppfattningen af frågans karakter, det kan man sluta sig till af det ovanliga förhållande, att statsutskottet börjat sin hemställan med att föreslå, »att kamrarne må medgifva, att samtliga de uti förevarande mom. a)—n) innefattade frågor må afgöras genom *en* gemensam omröstning». Det är då alldeles påtagligt, att dessa tjugutre ledamöter, som varit så enhälliga, haft en ganska liflig sentiment deraf, att här förelåge något, som vore åtminstone mycket ovanligt och egnadt att gifva anledning till allvarsamma betraktelser. Jag har för icke länge sedan, vid behandlingen af en af statsutskottet föreslagen voteringsproposition, fäst uppmärksamheten på att sådana fall hafva förekommit, då kamrarne ogillat en voteringsproposition af det skäl, att, derest den godkändes, Riksdagens ledamöter skulle tvingas att i och för en eller annan detaljs eller biomständighets skull, som ena eller andra kammaren fogat till ett beslut, hvilket eljest vore lika i begge kamrarne, rösta emot sin verkliga mening. Här förelägger man oss nu en voteringsproposition, jemförlig med den, som skulle uppställas, om man, sedan samtliga hufvudtitlarne blifvit behandlade af begge kamrarne och en mängd punkter blifvit föremål för olika beslut, skulle i *en* voteringsproposition om nej och ja kunna anslå alla de olika beslut, som fattats i statsregleringsfrågor under behandlingen af samtliga hufvudtitlarne. Detta är i min tanke så ytterligt orimligt, att icke någon hänsyn till en ringa tidsbesparing bör föranleda kammaren att fixera något, som med rätta kan stämplas såsom ett vådligt prejudikat.

Jag instämmer för öfrigt med den näst föregående talaren och yrkar bifall till herr O. Jonssons reservation.

Herr vice talmannen Danielson: Jag ber om ursäkt, men jag kan verkligen icke finna att, om herr Olof Jonssons yrkande, som biträdts af herr Hedin m. fl., bifölles, saken derigenom skulle ställa sig i ringaste mån bättre än genom antagande af utskottets förslag. Det må nu vara sant, att det kan finnas mången här i kammaren, som vill gifva major Edelsvärd 2,000 kronor, men öfverste Roos endast 3,000 kronor i pension; men det är då samma förhållande med alla de öfriga personer, som i denna punkt äro i fråga till att få pension. Det kan ju likaså finnas många, som vilja gifva öfverste Roos det högre pensionsbeloppet och då måste de rösta endast med hänsyn till *alla* de pensionsbelopp, som i ja- eller nejpropositionen äro upptagna. Det kan finnas andra ledamöter af kammaren, som känna herr Bergman eller herr Frænckel eller herr Ingelman o. s. v., och då skulle

Ang. voteringsproposition för gemensam omröstning (Forts.)

de, om herr Jonssons reservation bifölles, hafva frihet att rösta efter sin personliga kännedom om hvarje man. Härmed må nu vara huru som helst, men jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att det yrkande icke är korrekt, som herr Jonsson i reservationen framstält, beträffande såväl major Edelsvärd, som alla de öfriga i denna punkt 1:o upptagna personer. Ty skall man hafva frihet att rösta särskildt för hvar och en af dem och sålunda få rösta efter den personliga kännedom, man har om personen i fråga, så synes mig konseqvensen bjuda, att man förfar på samma sätt i afseende å alla de i punkt 2:o upptagna arbetare. Ty det kan ju hända, att många af kammarens ledamöter känna en eller annan af dessa arbetare och veta, att han är i den ställning, att han icke behöfver pension till det högre beloppet, utan kunde godt vara belåten med det mindre. Man borde sålunda äfven rösta om hvar och en af dessa arbetare särskildt, såvidt det skulle blifva någon rättvisa i hela detta tillvägagående, som af reservanten föreslagits.

Vill man sålunda frångå det beslut, som kamrarne fattade, när frågan senast var före, samt plocka sönder frågan, så skall det ske både beträffande befäl och arbetare; i annat fall vinner man ju icke den fullkomliga frihet, som mina herrar motståndare så ifrigt förfäkta i afseende på herr Edelsvärds pension.

Emellertid tror jag icke, att här föreligger någon fara för att vi icke kunna vid den gemensamma voteringen bestämma vår uppfattning, likaväl som vi gjort det vid den speciella voteringen. Jag yrkar derför fortfarande, att kammaren måtte bifalla utskottets förslag.

Beträffande den omständigheten, att statsutskottet på förhand hemstält, att kamrarne må medgifva, att samtliga de uti förevarande mom. a)—n) innefattade frågor må afgöras genom *en* gemensam votering, så vill jag säga, att det icke sällan händer, att man inom afdelningen gör ett utkast till ett alternativt förslag. Men, då saken förekommer i plenum inom utskottet, höjer sig icke någon röst för det framlagda alternativet.

Jag tror derför, att kammaren gör klokast i att bifalla utskottets hemställan. I annat fall få vi väl 60 eller 70 voteringar, efter hvad jag kan tro; ty då skulle vi ju votera om arbetarne också, annars eger ingen rättvisa rum.

Med herr vice talmannen förenade sig herr *Nilsson* i Skärhus.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Herr talman, mine herrar! Man har starkt framhållit, att man icke genom gemensam votering i klump om ifrågavarande personer borde tvinga någon att i något fall rösta mot sin mening, utan att man skulle hafva fullkomlig frihet att rösta om hvarje pensionsbelopp särskildt. Jag kan icke se, att utskottet i det fallet gjort något annat, än hvad Kongl. Maj:t gjort i sin proposition, hvad utskottet gjorde i sin framställning till kamrarne, och hvad kamrarne hvar för sig gjorde, då frågan behandlades förra gången. Då blef den behandlad i ett sammanhang, och jag kan derför icke se, att utskottet skulle kunnat göra något annat nu heller i fråga om denna voteringsproposition. Det är tydligen påvisadt af

Ang. voteringsproposition för gemensam omröstning. (Forts.)

vice talmannen, hvad grundlagen bjuder i detta fall, nemligen att, när kamrarne stannat i olika beslut, den gemensamma omröstningen skall ske emellan de stridiga besluten. Här har Andra Kammaren fattat ett beslut och Första Kammaren ett annat. Derför hafva kamrarne att rösta emellan dessa två beslut, och jag kan icke se, att de hafva någonting annat att göra. Kamrarne kunna visserligen besluta att rösta om hvarje person särskildt; men jag kan icke förstå, hvad fördel det vore, hvarken för personen eller för oss. Min mening är den, att när dessa personer allesammans varit i samma belägenhet — de hafva nemligen haft tjenst vid statens jernvägsarbete — så böra de också i fråga om pensionering blifva stälda i konseqvens med hvarandra; och det blifva de, om man voterar gemensamt om dem alla på en gång. Det kan hända, att, om man skulle votera om hvar och en särskildt, en person, som bäst behöfver en pension, blefve utan, och jag tror derför att det enda rigtiga är, att man voterar om dem i klump. Skulle man deremot votera om hvar och en särskildt, så skulle väl konseqvensen fordra, att man också voterade särskildt om hvarje af de ifrågavarande arbetarne. Men då måste man ställa upp en ny voteringsproposition. Ty den konseqvens, som skulle följa af beslutet att votera om hvar och en särskildt af de i denna punkt omnämnda personerna, vore väl, att man skulle votera om hvar och en af de andra också. Men det blefve allt litet långrandigt att votera särskildt om hvar och en af dessa 50 à 60 personer.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herrar *Svensson* i Rydaholm och *Norrby* instämde häruti.

Herr Hedin: Jag skall icke behålla ordet länge, herr talman. Jag ber endast att få uppmana kammaren att taga den först af vice talmannen och sedan af min ärade vän på skånebänken omtalade inkonseqvensen i något närmare skärskådande, än hvad hittills har skett. Det kan vid första påseendet, hvilket ofta är ett ytligt betraktande, se ut, som om det vore en inkonseqvens, såsom här påståtts, att ställa man mot man i voteringen om jernvägsbefälet, men votera i klump om jernvägsarbetarne. Om det verkligen skulle vara en inkonseqvens, så vore det blott en inkonsekvens till — till de förutvarande 7,000, som hafva begåtts, eller en begynnelse till de ytterligare 7,000, som komma att begås rörande gemensamma voteringar. Så länge det icke är möjligt att närmare precisera grundlagens vilja i det fallet eller att bringa till stånd en större öfverensstämmelse i de båda kamrarnes uppfattning om denna sak, är det en fråga utan synnerlig betydelse, om man lägger en inkonseqvens till de många förutvarande. Men frågan är denna: är det en verklig inkonseqvens vi göra oss skyldiga till, om vi skilja mellan en formalistisk uppfattning af saken och sakens reela innehåll? Faktum är, det kan ingen bestrida, att beträffande de under första punkten uppförda personerna, kan finnas en på personlig kännedom grundad åsigt om det belopp, som i de särskilda fallen bör beviljas. Derför hafva också olika meningar rörande särskilda personer, för hvilka Kongl. Maj:t föreslagit pension, yppats vid den första behandlingen i kammaren af detta ärende.

Ang. voteringsproposition för gemensam omröstning. (Forts.)

Deremot hafva beträffande arbetarne visserligen olika åsigter yppat sig, men icke rörande den och den personen i jemförelse med den och den, utan åsigternas skiljaktighet har gält de särskilda grupperna i klump. Skall man bifalla i klump, hvad Kongl. Maj:t föreslagit eller hvad reservanten eller någon i kammaren yrkat? Ingen har ifrågasatt, att någon här skulle ega en sådan personlig kännedom om dessa arbetare, att han kunde sätta i fråga höjandet af beloppet för en och nedsätta det för en annan, utan här gälde det höjande eller sänkande af klumpsummorna, och om dem hafva kamrarna fattat olika beslut. Men detta är något helt annat, än hvad som förelöpte, när vi diskuterade frågan om pensioner för jernvägsbefälet.

Således tillåter jag mig anmärka, att den åberopade inkonseqvensen icke är en inkonseqvens i den meningen, som vice talmannen och herr Hans Aldersson i Nöbbelöf föreställde sig.

Herr Elowson: Herr talman, mine herrar! Det skäl, som anfördes af vice talmannen och statsutskottsledamoten på skånebänken, synes mig vara icke så litet öfverdrifvet. Det häntydde nemligen till den konseqvens, som förmenades skulle framkomma genom bifall till Olof Jonssons reservation. Men, herr talman, det finnes skilnad emellan konseqvens och konseqvens. För närvarande har det icke framlagts något förslag om skilda voteringar i något annat hänseende, än beträffande det befäl, som i första punkten är omnämndt. Skulle någon vilja framställa förslag om skilda voteringar, angående de pensioner, som äro i fråga i andra punkten och angående de gratifikationer, som afhandlats i tredje punkten af utskottets utlåtande, så får väl kammaren taga det yrkandet i öfvervägande. För närvarande har icke något yrkande gjorts om detta, och derför kunna den omtalade konseqvensens följder icke blifva någon verklig konseqvens. Enligt mitt förmenande föreligga verkliga skäl för att skilja emellan de personer, som omhandlas i första punkten. Deremot finnas icke sådana skäl i fråga om de personer, som upptagas i andra punkten af föreliggande memorial.

Jag anhåller om bifall till reservationen.

Herr friherre Åkerhielm: Herr talman, mine herrar! Det är en synpunkt, ur hvilken, så vidt jag kunnat följa med öfverläggningen, ingen ännu sett denna fråga, men hvilken synpunkt är den för mig bestämmande; och jag ber derför vördsamt att få framhålla den för kammaren. Om jag haft den äran att tillhöra statsutskottet, tror jag, att jag också skulle funnit mig mest tilltalad af den uppställning af voteringspropositionen, som af reservanten och den förste talaren under nu pågående öfverläggning framhållits. Men jag sitter nu icke i statsutskottet utan i kammaren, och kammaren har efter min mening icke att pröfva annat förslag än det förslag till voteringsproposition, som af ständigt utskott blifvit upprättadt. Jag känner icke till, att en reservants mening vid sidan af utskottets kan göra sig gällande derhän, att kammaren skulle kunna antaga reservantens voteringsproposition. Det skulle icke vara utskottets handläggning, som föregått uppställandet af denna voteringsproposition, och den skulle

Ang. voteringsproposition för gemensam omröstning. (Forts.)

derför icke innebära alla de garantier, som, efter min mening, riksdagsordningen kräfver och fordrar. Hvarthän skulle det dessutom leda, om man inom kammaren, låt vara af berättigad förkänsla för reservantens klarare och rigtigare uppfattning, upptoge en reservation vid frågan om godkännandet af en voteringsproposition? Jo, det skulle leda derhän, att hvem som helst skulle ega rätt att på stående fot formulera en voteringsproposition, och hvart tager då det ständiga utskottets arbete vägen? Och hvart tager den utredning, som det ständiga utskottet skall åvägabringa, vägen? Och hvar stanna då kamrarne, om den ena kammaren på stående fot formulerar en voteringsproposition, låt vara att den möjligen vore uppställd af en vid sådan uppställning van reservant, och den Andra Kammaren återigen godkänner utskottets voteringsproposition. Hvad skall då inträffa? Då stå vi återigen inför det fall, som jag en gång förut tillät mig framhålla, att vi hafva en lucka i riksdagsordningen. Här finnes ingen domstol, som bestämmer hvilkendera voteringspropositionen skall gälla. Det kan ju vara en möjlighet, att statsutskottet skulle kunna göra en sammanjemkning emellan de båda voteringspropositionerna. Jag tror dock, att en sammanjemkning är mycket svår att få till stånd emellan herr Olof Jonssons uppfattning och statsutskottets flertals. Men det får man väl finna sig vid. Skulle man återigen komma derhän, att man, genom att godkänna reservantens förslag eller på stående fot godkänna ett inom en kammare uppgjordt förslag, finge en voteringsproposition i den ena och en annan i den andra kammaren, då kan lätteligen hela apparaten med den gemensamma voteringen blifva alldeles omöjlig att handtera och dermed våra gemensamma voteringar helt och hållet försvinna. Men detta går efter min mening icke an. Derför kan jag icke vara med om att nu, med ogillande af statsutskottets voteringsproposition, godkänna den af reservanten framstälda voteringspropositionen. Jag kan för min del icke förstå, att man kan och bör gå längre än att yrka, att den uppstälda voteringspropositionen, om man icke är tillfredsställd med den, må till förnyad behandling till statsutskottet återförvisas; och detta är fullkomligt grundlagsenligt och fullkomligt tillåtligt, så att, om ett sådant yrkande göres, äfven jag kan vara med derom. Om ett sådant yrkande bifalles, är ingen skada skedd, ty jag kan upplysa, att Första Kammaren å nyo bordlagt förslaget om voteringspropositionen för att sålunda afvakta tiden och se hvad Andra Kammaren vill fatta för ett beslut. Men jag har blott velat varna kammaren till den kraft och verkan det hafva kan, för att ställa så till, att gemensamma voteringar i en eller annan form omöjliggöras.

Herr *Swartling* instämde häruti.

Herr Jonsson i Hof: Herr talman, mine herrar! Det kan ju vara, som den siste talaren har sagt, en djerfhet af en reservant att komma och yrka bifall till ett annat förslag, än utskottet framlagt. Men jag ber honom dock bemärka, att i det moment, som är föredraget, en hemställan är gjord till kammaren, huruvida den vill, att samtliga i denna punkt innefattade frågor må afgöras genom

Ang. voteringsproposition för gemensam omröstning. (Forts.)

en gemensam omröstning; och då måtte det väl vara berättigadt att de, som icke hafva den meningen, framlägga ett förslag, som är motsatt. Ty innebörden af de olika förslagen, huruvida man skall votera fjorton gånger eller en gång, är icke af sådan art, att icke en formulering kan antagas af kammaren direkte på rak arm. Sjelfva summan är ju i båda fallen lika. Skilnaden är endast den, om man skall votera om alla på en gång eller om en i hvarje särskild votering. Jag tror icke, att ett bifall till reservationen skulle leda till sådana konseqvenser, att voteringsmaskineriet derigenom blefve fastläst, och detta så mycket mindre, som min tanke är den, att Första Kammaren i dag bordlagt frågan i afsigt att afvakta det beslut, som denna kammare komme att fatta.

Jag får säga, att, såvidt jag minnes, har aldrig förr något sådant förekommit, som att votera om en mängd pensioner på ett bräde, såsom här är föreslaget. Jag ber också att få erinra, att vi år 1888 hade att afgöra frågor af liknande art som denna. Det gälde äfven då flera pensionsbelopp åt jernvägsbefäl, som skulle afgå. Kamrarne stannade äfven der i olika beslut. Andra Kammaren fattade *ett* beslut rörande alla dessa pensioner, under det att Första Kammaren fattade afvikande beslut i fråga om två af de föreslagna pensionerna. Här är fallet det, att Andra Kammaren fattat afvikande beslut beträffande samtliga de föreslagna pensionerna med undantag af en, hvilken kammaren helt och hållet vägrat. År 1888 föll det ingen menniska in, att man skulle votera om alla dessa pensioner på ett bräde, utan de delades, precis som i den nu föreliggande reservationen är föreslaget. Då voterades det särskildt om hvarje pensionsbelopp. Jag undrar — huru än herrarne söka här bevisa motsatsen — om det icke är det rigtiga, att den fria uppfattningen får hafva utrymme att göra sig gällande vid voteringar, sådana som dessa. Jag undrar, säger jag, om det kan vara rätt att tvinga den, som t. ex. vill gifva Roos 3,000 kronor och Edelsvärd 2,000 kronor, att i ett af dessa fall frångå sin enskilda mening, endast på grund af voteringspropositionens uppställning. Jag tror icke det är rigtigt, att slå in på en sådan prncip, utan att man bör låta hvar och en efter de skäl, som för honom äro afgörande och bestämmande, afgifva sitt votum i hvarje särskildt fall. Jag ber herrarne bemärka, att denna pensionsfråga kan egentligen icke med någon särskild styrka betraktas ur rättslig synpunkt, utan det är mera ur barmhertighetssynpunkt man har att bedöma densamma. Då det nu är fallet, att af dessa olika personer, hvilkas pensioner det här gäller, den ena tilläfventyrs befinner sig i dåliga ekonomiska omständigheter och den andra i mycket goda sådana, så kan det väl icke vara annat än rätt att vid voteringen taga hänsyn till dessa förhållanden för att afgöra, hvilket pensionsbelopp bör tillkomma hvar och en. Det vore, synes det mig, rent af riskabelt att slå in på en sådan princip, att man tvingade ihop 13 à 14 olika pensionsbelopp i en klump, för att afgöras genom en enda votering. Jag vidhåller derför min reservation.

Innan jag slutar, vill jag nämna, hvad beträffar enigheten inom statsutskottet, att jag tror ingen kan säga, huru det hängde ihop med den saken. Såvidt jag minnes rätt, yttrade sig inom utskottet endast

två à tre personer i denna fråga, och då ingen votering begärdes, är det väl alldeles omöjligt att afgöra, huruvida utskottets öfriga tjugutre medlemmar voro ense om den motsatta uppfattningen eller ej.

Ang voteringsproposition för gemensam omröstning. (Forts.)

I detta yttrande instämde herrar *Eriksson* i Elgered, *Ola Bosson Olsson*, *Jansson* i Saxhyttan och *Göransson*.

Herr vice talmannen Danielson: Jag nödgas ännu en gång taga till ordet för att besvara herr Olof Jonssons anförande. Han framhöll här med mycken styrka, att man icke borde tvinga den, som t. ex. ville gifva Edelsvärd 2,000 kronor och Roos icke mer än 3,000 kronor, att gifva denne senare 4,800 kronor o. s. v. Men, mine herrar, är det icke så, att den frihet i denna fråga, som här påyrkats, den friheten egde hvarje riksdagsman i denna kammare, när ärendet här förelåg till behandling. Då stod det hvar och en fritt att påyrka ändring i utskottets förslag. Herr Fjällbäck framstälde också yrkande derom, att anslaget till Edelsvärd skulle strykas, hvilket också af kammaren bifölls. På samma sätt hade alla öfriga ledamöter af kammaren full frihet att för hvarje person påyrka ett annat pensionsbelopp, än det utskottet föreslagit. Således har här ingen blifvit vingad, utan hvar och en har haft sin fulla frihet. Men sedan kammaren fattat beslut i frågan, anser jag, att man är tvungen att stå fast vid det beslut som kammaren fattat, ty det säger grundlagen. Vår frihet i frågan ha vi haft, men nu sträcker sig denna frihet icke längre än hvad kammarens beslut angifver. För ett kammarens beslut måste vi väl böja oss.

Skall denna frihet, som man här talat om, konseqvent tillämpas, blir följden den, att vi måste votera särskildt om pensionen till hvarje enskild arbetare. Då skall man också hafva frihet att afgöra, om t. ex. hvarje enskild arbetare i den ena gruppen skall hafva 200 eller 125 kronor i pension. Besluta derför herrarne att återremittera frågan till statsutskottet, kan jag icke finna annat än att utskottet måste uppställa en särskild proposition angående pensionen till hvar och en af de ifrågavarande personerna, icke blott dessa tretton, utan jemväl alla arbetarne. Ty eljest får man icke den frihet, som här påyrkats. Då nu Kongl. Maj:t framlagt pensionsförslagen gruppvis och kammaren fattat beslut på samma sätt, anser jag, att kammaren bör vidhålla sitt beslut, och jag yrkar derför bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herrar *Petersson* i Runtorp och *Zetterstrand*.

Herr von Friesen: Herr talman! Jag vill fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att ärendet förelåg uti ett annat skick, då beslutet i frågan fattades i kammaren. Då kunde det ju hända, att man var nöjd med alla de pensioner, som Andra Kammaren för sin del beslutade. Något yrkande i annan rigtning gjordes icke. Då var man nöjd med att taga dessa pensionsbelopp i klump, men nu, då man skall sätta Andra Kammarens beslut mot Första Kammarens, är det ingalunda sagdt, att man kan vara nöjd med att gå till väga på samma sätt som förr. Då ärendet förra gången förelåg, visste åt-

Ang. voteringsproposition för gemensam omröstning. (Forts.)

minstone icke jag, hvilket beslut Första Kammaren hade fattat, och jag ser icke, hvarför jag icke nu skulle hafva samma frihet, som väl då ingen skulle hafva bestridt, att uppdela punkten i dess olika moment. Jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att det är den första punkten, som nu är föredragen. Hvilket beslut kammaren skall fatta angående den andra punkten, får man se till, när denna andra punkt förekommer till behandling.

Herr Ljungman: Mig synes det vara alldeles klart, att man, såsom af vice talmannen är framhållet, måste följa grundlagens uttryckliga bud uti 65 § riksdagsordningen, d. v. s. att man måste rösta om de »beslut», kamrarne fattat. Är det så, att detta faller kammaren obeqvämt och icke rättvist, hade man bort, då ärendet förra gången förelåg till afgörande, se till, att man fått det sönderdeladt och proposition framstäld på hvart och ett särskildt belopp. Men då så icke skett, är man naturligtvis nödsakad att rösta i klump. Om man på detta sätt, efter att första gången hafva röstat om pensionerna i klump, sedan skulle sönderdela frågan, hvart skulle detta icke kunna leda? På detta sätt skulle man, om man, enligt hvad för någon tid sedan här i kammaren fordrades, såsom *förutsättning* för gemensam votering kräfde, att man vid ursprungliga afgörandet skulle hafva behandlat ärendet punktvis och ej i klump, kunna helt godtyckligt göra alla gemensamma voteringar omöjliga. Det förhåller sig ju mångfaldiga gånger så, att man får rösta i klump i stället för att sönderdela den föreliggande frågan i flera punkter. Så var t. ex. fallet, när staten för telegrafverket förevar till behandling. Då röstade man i klump om hela denna stat, i stället för att rösta om hvarje särskild post. Det är klart, att när man gått till väga på detta sätt, man också får finna sig i att, när förslaget till voteringsproposition vid den gemensamma voteringen föreligger, då också behandla frågan på *samma* sätt, som kammaren förut behandlat den. Jag ser icke, att statsutskottet har grundlagsenlig rätt att framställa proposition på annat än de »beslut», som fattats, och jag skall derför hemställa om bifall till utskottets hemställan.

Hr *Pehrsson* i Norrsund förenade sig med hr Ljungman.

Herr Elowson: Herr talman! Jag tillåter mig fästa kammarens uppmärksamhet på innehållet af den hemställan, som statsutskottet i nu föredragna memorial har gjort. Uti första punkten af det utskottsutlåtande angående detta ärende, som kammaren behandlat, var det fråga om pension till åtskilliga personer, sammanfattade under momenten a)—n). Nu hemställer utskottet, »att kamrarne må medgifva, att samtliga de uti förevarande mom. a)—n) innefattade frågor må afgöras genom *en* gemensam omröstning». Detta är således en hemställan till kamrarne, som kan besvaras med antingen ja eller nej. De herrar, som hålla på den meningen, att grundlagen fordrar, att man skall besluta i en enda omröstning om pensionerna till alla de personer, som äro omnämnda i första punkten, torde således i sjelfva verket vara af den meningen, att statsutskottet icke

bort göra den hemställan, som utskottet gjort under afdelningen *A*, ty enligt deras uppfattning skulle kamrarne icke hafva frihet att säga nej till utskottets hemställan. Statsutskottet sjelft åter förmenar, att kamrarne kunna fatta ett sådant beslut, och yttrar derför i det följande: »Under förutsättning af bifall härtill, får utskottet föreslå följande voteringsproposition». Jag vill således med anledning af hvad den högt ärade talaren på stockholmsbänken och konstitutionsutskottets vice ordförande yttrat, framhålla, att kammaren har full frihet att säga nej eller ja till den hemställan, som herr talmannen nu låtit föredraga under första punkten, afdelningen *A*. Om, såsom jag yrkat, kammaren beslutar att afslå denna hemställan, får man sedan taga i öfvervägande, huru voteringspropositionen skall uppställas.

Ang. voteringsproposition för gemensam omröstning. (Forts.)

Jag vidhåller, herr talman, det yrkandet, att kammaren måtte afslå den hemställan, statsutskottet gjort derom, att en enda gemensam votering må företagas angående pensionerna till alla de i punkten 1 omnämnda personerna.

Herr Fjällbäck: Herr talman, mine herrar! Det är med anledning af hvad herr vice talmannen anfört derom, att vi hade haft vår fulla frihet vid ärendets föredragning i kammaren, att fatta skilda beslut om de särskilda personerna i de olika momenten, som jag ber att få säga några ord. Om jag vill — och det vill jag — rösta nej beträffande pensionen till Edelsvärd, så kan jag icke få säga detta nej, utan att också säga nej till den högre pensionen åt t. ex. Bergman eller någon annan. Då har jag blifvit beröfvad den frihet, som jag gerna önskar hafva, att få rösta ja i det ena fallet och nej i det andra. Det är särskildt ur denna synpunkt, att jag vill hafva frihet att rösta olika beträffande de olika personerna, som jag yrkar bifall till reservationen.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå i öfverensstämmelse med herr Jonssons i Hof reservation i förevarande del. Herr talmannen fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller statsutskottets hemställan under mom. A af första punkten i memorialet n:o 63, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, i öfverensstämmelse med herr Olof Jonssons vid memorialet fogade reservation i denna del, afslagit utskottets nämnda hemställan.

Ang voteringsproposition för gemensam omröstning. (Forts.)

Omröstningen visade 117 ja mot 69 nej; och hade alltså utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Den af utskottet under *mom. B* föreslagna voteringspropositionen blef härefter af kammaren godkänd.

Punkten 2.

Utskottets under *mom. A* gjorda hemställan bifölls.

Mom. B.

Herr Persson i Mörarp erhöll på begäran ordet och yttrade: Innan utskottets förslag till voteringsproposition uppläses för kammaren, anhåller jag att få fästa kammarens uppmärksamhet på ett tryckfel med afseende å två siffror, hvilket insmugit sig i föreliggande förslag. Det är på sidan 9, der i nej-propositionen föreslås ett belopp af 200 kronor till schaktmästarne N. Persson, Ola Larsson samt Johannes Jonsson och 300 kronor till materialvakten A. Danielsson. Dessa siffror hafva genom tryckfel kommit på origtig plats. De skulle byta plats med hvarandra, och jag ber att, när propositionen uppläses, denna rättelse iakttages.

Tillika får jag meddela att tryckfelet upptäcktes så sent i går qväll, att det icke var möjligt att i tryck göra denna rättelse.

Härefter föredrogs den af utskottet föreslagna voteringspropositionen med rättelse af de af herr Persson anmärkta tryckfel; och blef samma proposition i sålunda rättadt skick af kammaren godkänd.

Punkten 3.

Bifölls.

§ 4.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

Statsutskottets memorial och utlåtanden n:is 64, 65, 66, 67, 68, 69 och 70;
Bevillningsutskottets betänkanden n:is 19, 20, 21 och 22;
Bankoutskottets memorial n:is 8 och 9; samt
Lagutskottets utlåtanden n:is 58 och 59.

§ 5.

Herr Johansson i Noraskog begärde ordet och yttrade: Jag skall tillåta mig anhålla, att kammaren ville besluta, att — med anledning af dessa ärendens brådskande beskaffenhet — bevillningsutskottets betänkande n:o 20, angående vissa ännu oafgjorda frågor rörande tullbevillningen, samma utskotts betänkande n:o 21, angående

hvitbetssockertillverkningsafgiften, samt dess betänkande n:o 22, angående vilkoren för tillverkning af bränvin, måtte i nu nämnd ordning uppföras främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Vidare anförde herr Persson i Mörarp: Jag skall be att få understödja det af herr Johansson i Noraskog väckta förslaget, men anhåller tillika, att kammaren derjemte måtte besluta, att näst efter de af honom omnämnda bevillningsutskottets betänkanden, måtte på föredragningslistan till morgondagens plenum, bland två gånger bordlagda ärenden, uppföras statsutskottets utlåtande n:o 60, i anledning af framställningar om förvärfvande för statens räkning af vissa enskilda jernvägar.

Med bifall till hvad sålunda föreslagits, beslöt kammaren att bevillningsutskottets betänkanden n:is 20, 21 och 22 samt statsutskottets utlåtande n:o 60 skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde i nu nämnd ordning uppföras främst bland de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 6.

Justerades ett protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,51 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.